

tető tudomány világából, akár a zseniális teremtő művészet birodalmából. Különösen a művészetek terén sürget minden ok és tekintély, hogy „nyissuk meg a templomok kapuit a modern művészeteknek — mint azt Beissel¹ nagylelkűen mondja — mert ha elzárjuk a kapukat, behatolnak az ablakokon“. De ezen elvi kijelentés után ne csapjuk be ugyanazon ajtókat a modern művészet előtt azzal a kijelentéssel, hogy

még éretlen, kiskorú, kísérletező — mint ugyanaz a Beissel kislelkűen teszi. Hogy a modern művészeteknek éretlen, sarlatán titánjai ne juthassanak be egyházainkba, ne állítsuk azok portáléjára a kákán is csomót kereső tudatlanság és maradiság nyöszörgő koldusait, hanem a strassburgi dóm kőből faragott Ecclesiájának élő szellemét: az alapos tanulmányokból, szemléletből, finomult izlésből kivirágzó: intelligenciát.

EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS.

IRTA: LUKÁCS ZSOLT.

AJELENLEGI HELYZET megismerése, konkrét adatok gyűjtése, melyek alapján az érdekelt körök egyesült erővel vihetik majd előbbre az egyházművészet ügyét: ez volt a VIII. kath. nagygyűléssel egyidőben rendezett egyházművészeti kiállítás célja.

Szigorú művészi mértékkel nem mért a zsűri sem s nem mérhetünk mi sem, mihelyt e kiállítás célját s az előkészítésére szánt rövid időt ismerjük.

Úgy tudjuk, hogy a most alkalmazott enyhe mérték ellenére a zsűri mégis kénytelen volt számos olyan, a mai keresletnek megfelelő dolgot visszautasítani, mely a jóízűséget egyenesen sértette. Ez okból éppen olyan templomberendezési tárgyak elől zárultak be a kiállítás kapui, melyek ma mint kereskedelmi cikkek nagy keresletnek örvendenek a hívók s a papság körében. Ez csak azt bizonyítja, hogy ma sok izléstelenséget termelünk e téren, rengeteg összeget költünk reá, s ennek oka az, hogy az intéző körök, a hívók nem becsülik vagy ismerik eléggé a művészetnek amaz erkölcsnemesítő, lelket felemelő hatását, melyet az a hívó lélekre gyakorol. Maga az iparművészet körébe tartozó anyag, mellyel itt foglalkozhatunk, viszonylag kevés volt: jele annak, hogy termelésünk e téren nagy hézagokat mutat fel. Szerencse, hogy akadt képző-

művészeti alkotás elég, mely e hiányokat — legalább a kiállítás keretében — leplezze.

Mínőség tekintetében eléggé változatosnak mondhatjuk a kiállítást. Megtaláltuk benne a ma uralkodó közizlésnek, a mult stílusainak, s a felszínre törekvő modern izlésnek képviselőit.

Az olcsó keresletnek megfelelő árukról itt nem szólhatunk, ezekben nem igen találjuk meg a művészetet; az említésre érdemes munkák szépségüket vagy a régi stílusokból merítik, vagy új művészi formákat keresnek, melyeket a templom művészetébe beilleszthetnek.

A pozsonyi Izabella-háziiparegylet misemondó ruháin pompásan érvényesülnek a régi népies formák, melyeket az izléses elrendezés, a nemes anyag még csak szebbé tesz. Mint utánpótlásra méltó példát említhetjük föl azt a nagy szakértelmet és ügybuzgalmat, mellyel maga a fenséges főhercegnő vezeti és irányítja a védnöksége alatt álló háziiparegylet munkásságát.

Jungfer kovácsoltvas és bronzmunkái nemes stílusérzékkel megcsinált dolgok, s megvan bennük a mesterségnek minden raffinált tudása. A Zsolnay-gyár gyűjteménye mindent tartalmaz, amit a legegyszerűbbtől a kényesebb izlésig megkívánhatunk. Róth Miksa, Waltherr Gida és Mayböhm Károly üvegablakai már ismert kitűnő kvalitásaikkal ragadnak el, s Róthnak mozaikja egy minálunk még aránylag új iparág felvirág-

¹⁾ Beissel: i. m.

zását bizonyítja. Oberbauer ezüst-, Kulcsár bronzmunkái, Gottermayer kötése, Langer papi trónusa, művészi szépek s technikailag tökéletesek.

Smígelschi és Körösfői kartonjairól az iparművészet keretében is meg kell emlékeznünk. Előbbi a mai kornak egész tudását viszi bele abba a monumentális dekoratív egységbe, melyet egy bizanci templom belseje mutat; utóbbi lágyan összecsendülő vonalaival új érzésbeli finomságokban gyönyörködtetni szemünket. Új — és mindjárt hozzátelhetjük — minden tekintetben sikerült dolgok Vértes Rezső örökmécsesei (készítették Jancsurák és Sárváry) s a Hendrich Antal tervei után készült feszület és gyertyatartók, melyek Bittner János műhelyéből kerültek ki. Dékányi templomi használatra szánt új csipkéi az ismert jó minőségűeket mutatják, Nagy Ida vert csipkéin pedig a régi magyar minták ügyes felhasználását látjuk.

Lajta Béla keresztelőkútja (készítette Galambos Jenő) új és művészi. Tengernyi gondolatot ébresztenek az apró medaillonok, melyek borítják. A nehezen formálható anyaghoz mért stílus pedig megadja nekik azt a régies patinát, melyet oly szívesen látunk az egyházi vonatkozású tárgyakon. Utóljára hagytuk a »Műhely« kápolnáját.¹ Az iparművészeti társulat módot

¹ Berendezési tárgyai: Oltár: Tervezte Tátray Lajos, a famunkát készítette Mayböhm József és fia, a menzát műköből Hämmerle és társa. Orgona: Tervezték Fehérkúty Bálint és Dósa Lukács, készítették Angszter József és fia. Keresztelő medence: Tervezte Tátray L.; a kőmunkát készítette Hämmerle és társa; kovácsolt vasfödélét Imregh Pál. Üvegablakok: Tervezte Muhits Sándor, készítette Majoros (Mayböhm) Károly. Ülőbutorok és imaszámoly: Tervezték Fehérkúty és Dósa, készítette Mocsay József. Gyertyatartók: Tervezték Fehérkúty és Dósa. Örökmécses: Tervezte Tátray L., készítette Imregh Pál. Négy freskovázlat: Festette Muhits Sándor. Falfestés: Tervezte Tátray L. festette Bobitsch Arthúr. Mozaiktervezetek: Festette Bobitsch Arthúr.

akart nyújtani arra, hogy egy minden ízében modern alkotás is szerepelhessen a kiállításon. Erre vállalkozott a »Műhely« csoport a maga kápolnájával.

A szűk téren, mely rendelkezésére állott, egy minden tekintetben új és eredeti alkotást mutat be. Izlés uralkodik minden tárgyon, s ha egyes részletek zavaróan hatnak is, az egésznek nyugodt előkelősége nem veszíti el hatását. Így, mint a kiállításnak egy része, egy kissé hidegen hágy minket, de azt hisszük, hogy egy rendeltetésének megfelelő helyen megtalálnók benne azt a meleget, mely egy imádkozásra, belső elmélyedésre szánt kápolnát kell hogy betöltsön.

A mondottak kapcsán konstatálnunk kell, hogy az egyházművészet terén még sok a tennivalónk. Ez a tájékoztató kiállítás, melyet inkább lehet templomberendezési, semmint egyházművészeti kiállításnak neveznünk, feltárta szükségét annak, hogy az egyház és az iparművészet kölcsönösen támogatva egymást, igyekezzenek azon, hogy a művészetet a templomba s a templomot a művészetbe belevigye. Sem tervezőművészeink, sem iparosaink, de még az iparművészeti társulat sem rendelkezik azokkal az anyagi eszközökkel, melyek szükségesek ahhoz, hogy egy kiállításra való művészi templomberendezési tárgyakat pusztán kockázatra elkészítsenek, avagy megrendeljenek. Művészi munkákkal csak úgy tölthetni meg egy nagyobb kiállítást, ha az egyházi férfiak az egyéni kívánalmaiknak megfelelő művészi tárgyak elkészítésére megrendelés útján módot adnának (mint az a két év előtti drezdai kiállításon történt), akkor oly anyagot lehetne egybegyűjteni, mely a művészi jelzőre mindenképpen méltó lenne.

Reméljük, hogy ez az első kiállítás útját egyengeti a hazai egyházművészeti kiállítások sorának, s hogy az ezután következők a mostanának tanulságait úgy az egyház mint a művészet javára értékesíteni fogják.

